

МОБІЛЬНА ЖУРНАЛІСТИКА ЯК АЛЬТЕРНАТИВА КЛАСИЧНИМ ТЕХНОЛОГІЯМ ВИРОБНИЦТВА АУДІОВІЗУАЛЬНОГО КОНТЕНТУ

Олена Орлова,

старший викладач кафедри нових медіа та медіадизайну
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: oenten2017@gmail.com

Сергій Азєєв,

старший викладач кафедри нових медіа та медіадизайну
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
e-mail: s.azeev@ukr.net

У розвідці виокремлюється мобільна журналістика як один із сучасних засобів виробництва та передачі аудіовізуального контенту, що стрімко набуває ключового значення в умовах крос-медійного медіапростору. Визначено головні причини та закономірності зростання інтересу медійної сфери до мобільних технологій, особливості функціонування різновидів мобільної журналістики у вітчизняних медіа. Описано аспекти практичного застосування вищевказаних технологій у виготовленні та трансляції аудіовізуального контенту, залежно від умов роботи журналіста та локацій, зокрема під час пандемії, бойових дій, у гарячих точках. Підкреслено суперечності, що супроводжують втілення мобільної форми в процес представлення та передачі даних на тлі потреб сучасної споживацької аудиторії.

Відображено рівень зацікавленості вищезазначеними питаннями вітчизняних та зарубіжних дослідників.

Ключові слова: цифровий контент, аудіовізуальний контент, медіаформат, крос-медіа, мультимедійність, крос-платформність, мобільні додатки, стрімінг.

Актуальність дослідження. Постановка проблеми та її зв'язок із науковими й практичними завданнями.

Початок ХХІ століття ознаменувався цілою низкою явищ у галузі інформації, що визначають не тільки способи її кодування, створення та обробки, але й можливості донесення інформаційного контенту до споживача. Йдеться насамперед про такі види інформаційного відображення, як мультимедіа, крос-медіа, трансмедіа. Ці процеси регламентують невідворотні метаморфози в галузі журналістики й супроводжуються виникненням новітніх форм генерування та передачі даних.

У світлі таких перетворень особливо цікавими та важливими видаються медійні засоби, які, окрім сучасного якісного рівня контенту, забезпечують легкість доступу до даних, швидкість та оперативність їхнього передавання. Саме такі функції покликана виконувати мобільна журналістика, пропонуючи учасникам інформаційного обміну чималий арсенал потужних і надійних гаджетів, ергономічне програмне забезпечення, представлене мобільними додатками, та комунікаційні можливості мережевих технологій.

Можна констатувати, що увага до мобільних технологій у журналістиці є своєчасною й актуальною в зв'язку з надзвичайною зацікавленістю аудиторії мультимедійними історіями, пристосованими до сучасних мобільних гаджетів, що синтезують всі різновиди цифрового контенту.

Особлива актуальність теми дослідження продиктована також необхідністю осмислення досить резонансних суперечностей, що виникли в останні роки та пов'язані з певною полярністю користувачької аудиторії в ставленні до таких вимірів обміну інформацією, як оперативність / актуальність та рівень якості контенту.

Мета дослідження.

У статті поставлено за мету виявити визначальні особливості явища мобільної журналістики в сучасному медіапросторі, дослідити причини досягнення нею чільних позицій у виробництві інформаційного продукту, представленого в аудіовізуальній формі. Реалізації мети сприятиме висвітлення практичних переваг цього явища на тлі потреб споживацької аудиторії та стан зацікавленості ним сучасних дослідників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Увага дослідників у останні роки акцентувалася як на теоретичних питаннях виникнення феномена мобільності в журналістиці, так і на практичних аспектах існування означеного поняття в контексті крос-медійної тенденції. Хоча, на нашу думку, практичний складник дослідження превалює над рівнем висвітлення теоретичних засад мобільності, не зважаючи на дуже швидке зростання популярності цього явища у медіасфері.

Так, мобільність як ознаку крос-медійності описують у своїх працях В. Рябічев [6], Л. Шутяк [7]. Цікавими є дослідження мобілографії у крос-медійному відрображенні Р. Пазюка [5], А. Борознової [1]. Практичні поради щодо використання мобільних технологій надають відомі журналісти, Юсуф Омар [4], Гай Деген [3], Іво Бурум [2], Саймон Островський [9] та ін.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Телефон є мультимедійним засобом у кишені. Австралійсько-німецький журналіст Гай Деген зазначає: «Це те, що ви маєте завжди з собою. Це гнучке знаряддя» [3]. Адже, дійсно, сучасні мобільні гаджети дозволяють знімати відео у відмінній якості, а багато програмних інструментів аудіо- та відеообробки допомагають створювати гарячі сюжети просто «з колін» та швидко розповсюджувати їх світом.

Відомо, що більшість людей молодого, середнього й навіть літнього віку, про яких кажемо, що вони здатні змінювати життя (і таки змінюють, як свідчать революційні події в нашій країні), отримують першу інформацію зі сторінок всесвітньої павутини, зокрема й соціальних мереж. І чекати, поки «великі» камери знімуть подію, журналісти, редактори, монтажери створять із неї новинний сюжет, вони вже не хочуть. Йдеться про те, що медіаіндустрія в найближчому майбутньому тяжіє до чіткого поділу на мобільну (яка буде працювати в новинних стрічках) та класичну — великий ефір цифрового формату, що залишиться насамперед для аналітичних програм, шоу тощо.

Робота у маргінальних районах, місцях бойових дій, у полі та місцях, де заборонено зйомку професійними камерами, потребує мобільної апаратури через необхідність негайно реагувати на події та швидко розповсюджувати їх світом. 2020-й рік показав, як в умовах пандемії мобільна журналістика стає все більш затребуваною.

Відомий англійський журналіст індійського походження, співзасновник «Hashtag Our Stories» Юсуф Омар у 2010 році зі смартфоном і невеликою камерою в руках проїхав автостопом від Південної Африки до Сирії [4]. З того часу він використовує мобільні технології для висвітлення протестів, воєнних дій, серед них і в Сирії; виготовлення інших різноманітних важливих сюжетів. Зараз журналіст проводить тренінги з мобільної журналістики для колег із різних міст світу: у Південній Африці, Америці, Індії, Великобританії, Європі, Азії. Завдяки мобільній журналістиці він став відомим. У 2016-му році Юсуф Омар провів журналістське розслідування за допомогою мобільних пристроїв, використовуючи мобільний додаток «Snapchat». Він розповів історії людей у Індії, які пережили сексуальне насильство. Фільтри «Snapchat» дозволили жертвам насильства анонімно розповісти свої історії на камеру

смартфона, але глядачі мали змогу бачити вирази їхніх облич і чути їхні голоси. Омар зазначає, що завдяки таким програмним фільтрам інтерв'ю мають особистий та більш інтимний характер, ніж могли би бути в традиційному відео. До того ж, люди завжди більше довіряють смартфоніві, до якого звикли, постійно використовуючи його у побуті, ніж великій камері, тому й історії записуються швидше та якісніше.

«Мені вдалося записати такі відео, бо люди просто забували, що я записую нашу розмову на мій стільниковий телефон, — каже він. — Хто захоче розповідати про зґвалтування, якщо на людину спрямований об'єктив великої камери? Я впевнений, що мобільна журналістика — найкращий і правдивий спосіб розповідати історії» [8].

Наразі додаток «Snapchat» не дуже популярний в Україні, хоча й має, як вже говорилося, певні переваги. Так, окрім можливості накладання маски, в ньому в режимі реального часу на мапі можна побачити відео подій із будь-яких куточків світу. Таким чином, можна приєднати це відео до сюжету — або з використанням запису екрану, або ж, за згодою автора, отримати його оригінал.

Нові платформи та мобільні додатки невпинно завойовують світ. Зростають комунікаційні можливості соціальних мереж: Instagram, Facebook, Twitter з його крос-платформним додатком «Tweet Deck», Tik Tok — завдяки їм люди стали набагато ближчими один до одного. І користування ними в більшості випадків здійснюється за допомогою мобільних гаджетів та додатків. Тому одне з найактуальніших завдань сучасних медіа — опанування журналістами прийомів роботи з мобільними пристроями для створення й розповсюдження відеопродукції.

Свої перші кроки вітчизняна мобільна журналістика почала робити зовсім недавно, у 2013–2014 роках. Безкоштовні додатки для створення відеоісторій у той час були ще недосконалими, тому

для виготовлення більш-менш якісного контенту використовували платне програмне забезпечення, наприклад, «Androvid». Сьогодні розроблено чимало мобільних додатків, що дозволяють працювати швидко та якісно.

Сучасні додатки дають повний контроль над налаштуваннями камери: дозволяють змінювати iso (чутливість матриці), shutter (витримку), wb (баланс білого), блокувати фокус і експозицію (причому робити це окремо). Важливим є й те, що такі програми дозволяють значно поліпшити якість відео.

Найчастіше журналісти користуються такими мобільними додатками, як «Power Director», «Kinemaster», «Quik» тощо. Останній додаток — найпростіший, він дозволяє підрізати, стабілізувати, склеювати, титрувати, накладати звукові доріжки. Трохи більша кількість функцій — у «Power Director». Будь-який користувач, котрий мав справу з такими редакторами відео, як, наприклад, «Adobe Premier» чи «Sony Vegas», досить швидко розбереться з усіма функціями «PowerDirector». Користуватися часовою шкалою дуже легко: просто треба перетягти та відредагувати елементи відео. Між двома короткими кліпами у вигляді відео чи фотографій можна додавати чимало ефектів переходів. У цьому додаткові знайдуться понад 30 різних слайдів переходів і понад 30 різних візуальних ефектів. Завершуючи роботу над відео, можна експортувати його в різній якості, залежно від якісних характеристик відзнятого відео.

Треба пам'ятати, що зйомка та монтаж відео у мобільній журналістиці мають відповідати журналістським стандартам. Це й вдала композиція, і правила третин та 180 градусів, і порядок зміни планів різної крупності, і різні кути та ракурси, і правильне розміщення людини в кадрі під час зйомки синхронів, і кількість «повітря» над головою, і зйомка з обов'язковим використанням штатива, і наявність правильного освітлення тощо.

Особливу увагу треба приділити записові якісного звуку. Адже можна дивитися не дуже якісну картинку (наприклад, коли переглядаємо новинні стрічки наших смартфонів, перебуваючи в дорозі) і навіть звикнути до цього. Але ми не хочемо слухати аудіозапис низької якості. Якщо журналіст перебуває досить близько до об'єкта зйомки, мікрофон мобільного пристрою впорається із завданням. Однак для професійного запису звуку треба використовувати відповідні мікрофони, що значно поліпшать його якість: спрямованої дії або ж, наприклад, петельковий мікрофон. Також зручними є бездротові мікрофони, що використовуються для запису аудіо на великих відстанях від смартфона. Важливо пам'ятати й про вітрозахисну насадку та інші важливі правила роботи з мікрофоном. Для обробки звуку, записаного на смартфон, також існує багато спеціальних додатків.

На окрему увагу заслуговує процес стрімінгу. Правила зйомки тут залишаються такими самими, як і при виробництві відео для непрямого ефіру. Зйомка здійснюється за допомогою штатива або монопода, використовується мікрофон для якісного звуку, освітлення тощо. Треба пам'ятати, що стрімінг зазвичай ведеться з місця, де відбувається щось дуже важливе, про що розповісти треба саме зараз. До того ж, часто ці події є небезпечними — тому треба слідкувати за тим, що відбувається поруч, вміти визначити, що може мати небезпеку для журналіста та його матеріалу. Існує багато порад, як журналістові треба вести репортаж із зон конфлікту: чи з великою камерою в руках, чи ж із маленьким телефоном. Але, звісно, створити сюжет, перебуваючи в епіцентрі гарячих подій, легше та безпечніше за допомогою маленької камери смартфона.

Мобілографія є чудовим прикладом використання мобільних пристроїв у журналістиці [1]. Як зазначає науковець Роман Пазюк, «...використання смартфонів та планшетів у професійній діяльності

сучасного журналіста поступово зміщується від зони обмежень у зону можливостей. За останні декілька років нівелювався головний недолік — мала деталізація та низька роздільна здатність відзнятого гаджетами матеріалу» [5, 127]. Дійсно, можна зараз констатувати надзвичайно стрімке зростання технічних параметрів сучасних гаджетів, що робить процес їхнього втілення у виробництво як саме якісного аудіовізуального продукту дедалі успішнішим. Але існують часткові недоліки, які й досі не дозволяють мобільним засобам стати нарівні з професійним обладнанням. Серед таких недоліків Р. Пазюк виділяє, наприклад, відсутність або обмеженість у мобільних гаджетів оптичного зуму. Адже журналіст має завжди бути в епіцентрі подій, але «не завжди є можливість підійти достатньо близько, наприклад, фіксуючи стихійне лихо, аеро-шоу, футбольний матч» [5, 128].

Звідси витікають певні суперечності, що виникли разом із втіленням у медіагалузь мобільних можливостей. Йдеться про конфлікт таких понять, як актуальність та оперативність із тими, що визначають рівень якості аудіовізуального контенту під час висвітлення подій за допомогою або мобільних засобів, або ж класичної професійної техніки. На це питання поки що не існує однозначної відповіді, адже все визначається рівнем користувацьких запитів та естетичних смаків аудиторії. Хтось хоче бачити й чути новину негайно після того, як вона сталася, або навіть ще не закінчилася, наприклад, зі сторінок блогерів, незважаючи на якість відображення аудіовізуального контенту. А комусь важливіше дізнатися про ранкову подію з вечірнього випуску телевізійних новин, але при цьому отримати виважену, точну й перевірену інформацію, підкріплену професійними здібностями досвідчених телевізійників, у якості, яку забезпечує сучасне високопрофесійне знімальне, монтажне та трансляційне обладнання.

Цікавою в цьому контексті є, наприклад, думка відомого журналіста-розслідувальника Саймона Островського, який впевнений, що зробити новину більш доступною для перегляду легко, якщо намагатися розповісти історію, а не «пробити» термін [9]. Йому довелося пройти важкий професійний шлях під час війни в Україні, де він часто пропускав терміни, але спонукав новачків-новинників налаштовуватися на міжнародні звіти з метою перевірки інформації та отримання достовірних даних.

Зазначимо, що кілька років тому Саймон випустив документальний фільм «Селфі-солдати» для «VICE News», який використовує публікації російського солдата в соціальних мережах, щоб відстежувати переміщення його підрозділу від бази в Сибіру до поля бою на сході України, спростовуючи офіційні твердження Кремля про те, що Росія не брала участі у війні. Ось ще один приклад впливу саме мобільних технологій на сучасний обмін інформацією.

Висновки та перспективи дослідження.

З розвитком техніки та появою нових технологій змінюється якість нашого життя. У цьому контексті важливим та актуальним для сучасних журналістів залишається опанування нових методів зйомки. Мобільна журналістика — галузь, що надає багато можливостей, про які ще кілька років тому навіть не мріяли. Попри певні технічні обмеження, її альтернативність щодо класичних технологій виробництва аудіовізуального контенту продовжує зростати.

Література:

1. Борознова А. Мобилографія. Твоя часть жизни. Foto & Video. 2008. URL: <http://www.foto-video.ru/contest/review/32675/> (дата звернення: 28.09.2020).
2. Бурум Иво. Важнейшие инструменты мобильной журналистики. *Global Investigative Journalism Network*. Рубрика:

- Mojo Workin'. 2017. URL: <https://gijn.org/2017/10/03/%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0-mojo-workin-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%88%D0%B8%D0%B5-%D0%B8%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B-%D0%BC%D0%BE/> (дата звернення: 20.09.20).
3. Деген Гай. 13 інструментів мобільної журналістики. 2015. URL: <https://ms.detector.media/how-to/post/14617/2015-10-31-13-instrumentiv-mobilnoi-zhurnalistyky/> (дата звернення: 26.09.20).
 4. Омар Юсуф. Media forum. 2020. URL: <https://lvivmediaforum.com/2019/speakers/yusuf-omar/> (дата звернення: 26.09.20).
 5. Пазюк Р. Мобілографія як інструмент кросмедійної журналістики. Крос-медіа: контент технології, перспективи : колект. монографія / за заг. ред. В. Шевченко. Київ, 2017. С. 125–129.
 6. Рябічев В. Мультиплатформна концепція соціальних медіа. Крос-медіа: контент технології, перспективи : колект. монографія / за заг. ред. В. Шевченко. Київ, 2017. С. 33–38.
 7. Шутяк Л. Соціальні медіа в роботі журналіста : підручник із крос-медіа / вид. І. Крецу, М. Гузун, Л. Василик. Bonn, Germany — Sibiu, Romania : Schiller Publishing House, 2015. С. 99–103.
 8. Berkhead Sam. Журналіст місяця IJNet: Юсуф Омар. Проект ICFJ. URL: <https://ijn.net.org/ru/story/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%8F%D1%86%D0%B0-ijn.net-%D1%8E%D1%81%D1%83%D1%84-%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80?fbclid=IwAR3zFxoPwQKLcLhchq>

RP91kjrwc7i4EBXmKjtW0qlpGSp3qYVLBXtkRxAA (дата
звернення: 26.09.20).

9. Ostrovskiy Simon. Turning the news into stories worth watching (TEDxKyiv, 13.12.2015) [відео]. URL: <https://youtu.be/WL8TvuLKI-Q> (дата звернення: 20.08.20).

УДК 007: 304: 070

DOI: 10.18524/2308-3255.2020.26.225315

**Мобильная журналистика
как альтернатива классическим технологиям
производства аудиовизуального контента**

Елена Орлова,

старший преподаватель кафедры новых медиа и медиадизайна
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова
e-mail: oenten2017@gmail.com

Сергей Азеев,

старший преподаватель кафедры новых медиа и медиадизайна
Одесского национального университета имени И. И. Мечникова
e-mail: s.azeev@ukr.net

В статье выделяется мобильная журналистика как одно из современных средств производства и передачи аудиовизуального контента, которое стремительно приобретает ключевое значение в условиях кросс-медийного медиапространства. Определены основные причины и закономерности роста интереса медийной сферы к мобильным технологиям, особенности функционирования разновидностей мобильной журналистики в отечественных СМИ. Описаны аспекты практического применения вышеуказанных технологий в изготовлении и трансляции аудиовизуального контента в зависимости от условий работы журналиста и локаций, в частности, во время пандемии, боевых действий, в горячих точках. Подчеркнуто противоречия, сопровождающие воплощение мобильной формы в процесс

представления и передачи данных, на фоне потребностей современной аудитории. Отражено уровень заинтересованности вышеупомянутыми вопросами отечественных и зарубежных исследователей.

Ключевые слова: цифровой контент, аудиовизуальный контент, медиаформат, кросс-медиа, мультимедийность, кросс-платформенность, мобильные приложения, стриминг.

UDC 007: 304: 070

DOI: 10.18524/2308-3255.2020.26.225315

**Mobile journalism
as an alternative to classical technologies
production of audiovisual content**

Elena Orlova,

Senior Lecturer of the New Media and Media Design Chair,

Odesa I. I. Mechnikov National University

e-mail: oenten2017@gmail.com

Serhii Azieiev,

Senior Lecturer of the New Media and Media Design Chair,

Odesa I. I. Mechnikov National University

e-mail: s.azeev@ukr.net

The article singles out mobile journalism as one of the modern means of production and transmission of audiovisual content, which is rapidly gaining key importance in the context of cross-media media space. The main reasons and regularities of the growing interest of the media sphere in mobile technologies, the peculiarities of the functioning of varieties of mobile journalism in the domestic media are determined. Aspects of practical application of the above technologies in the production and broadcasting of audiovisual content depending on the working conditions of the journalist and locations, in particular, during a pandemic, hostilities, in hot spots, are described. The contradictions that accompany the implementation of the mobile form in the process of presentation and transmission of data, against the background of the needs of modern

consumer audience, are emphasized. The level of interest in the above issues of domestic and foreign researchers is reflected.

Keywords: digital content, audiovisual content, media format, cross-media, multimedia, cross-platform, mobile applications, streaming.

References:

1. Boroznova, A. (2008). Mobilografiya. Tvoya chast` zhizni. Foto & Video [Mobilography. Your part of life. Photo & Video]. URL: <http://www.foto-video.ru/contest/review/32675/> (accessed: 28.09.2020) [In Russian].
2. Burum, I. (2017). Vazhnejshie instrumenty` mobil`noj zhurnalistiki [Essential mobile journalism tools]. *Global Investigative Journalism Network*. Mojo Workin`. URL: <https://gijn.org/2017/10/03/%D1%80%D1%83%D0%B1%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0-mojo-workin-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B5%D0%B9%D1%88%D0%B8%D0%B5-%D0%B8%D0%BD%D181%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B-%D0%BC%D0%BE/> (accessed: 20.09.2020) (accessed: 28.09.2020) [In Russian].
3. Degen, H. (2015). 13 instrumentiv mobil`noyi zhurnalistiki [13 tools of mobile journalism]. URL: <https://ms.detector.media/how-to/post/14617/2015-10-31-13-instrumentiv-mobilnoi-zhurnalistyky/> (accessed: 26.09.20) [In Ukrainian].
4. Omar, J. (2020). Media forum [Media forum]. URL: <https://lvivmediaforum.com/2019/speakers/yusuf-omar/> (accessed: 26.09.20) [In Ukrainian].
5. Paziuk, R. (2017) Mobilografiya yak instrument krosmedijnoï zhurnalistiki. Kros-media: kontent tekhnologii, perspektivi [Mobilography as a tool of cross-media journalism. Cross-media: technology content, prospects] : kolektyvna monografiya. pp. 125–129 [In Ukrainian].
6. Riabischeshev, V. (2017). Mul`tiplatformna koncepciya social`nih media. Kros-media: kontent tekhnologii, perspektivi [Multiplatform social media concept. Cross-media: technology content, prospects] : kolektyvna monografiya. pp. 33–38 [In Ukrainian].

7. Shutiak, L. (2015). Social'ni media v roboti zhurnalista [Social media in the work of a journalist] : pidruchnyk iz cross-media. Schiller Publishing House, Bonn, Sibiu. pp. 99-103 [In Ukrainian].
8. Berkhead, S. (2016). Zhurnalyst mesyaca IJNet: YUsuf Omar [Journalist of the month IJNet: Jusuf Omar]. Project of ICFJ. URL: <https://ijnet.org/ru/story/%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%81%D1%82-%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%8F%D1%86%D0%B0-ijnet-%D1%8E%D1%81%D1%83%D1%84-%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%80?fbclid=IwAR3zFxoPwQKLcLhchqRP91kjrwc7i4EBXmKjtW0qlpGSp3qYVLBXtkRxAA>. (accessed: 26.09.20) [In Russian].
9. Ostrovskiy, S. (2015) Turning the news into stories worth watching (TEDxKyiv, 13.12.2015) [video]. URL: <https://youtu.be/WL8TvuLKI-Q>. (accessed: 20.08.20) [In English].